

Henryk NOGA

Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie, Polska

Praca i kariera zawodowa absolwentów ETI

Wprowadzenie

Niż demograficzny, rosnące trudności podczas rekrutacji nowych studentów, konkurencja między uczelniami, a także szerokie możliwości wyboru uczelni i kierunku studiów (często płatnych) sprawiają, że jakość i przydatność kształcenia nabierają nowej wagi. Coraz większe znaczenie mają nowe i racjonalne metody oceny jakości kształcenia, które nie ignorowałyby podmiotu tych ocen, a mianowicie studentów, a nade wszystko absolwentów, ich oceny oraz przydatności studiów, ich losów i karier zawodowych.

1. Praca i kariera na podstawie badań

Badania do niniejszej pracy przeprowadzono na terenie województwa małopolskiego wśród absolwentów kierunku edukacja techniczno-informatyczna w Uniwersytecie Pedagogicznym im. KEN w Krakowie. Na tym kierunku studiuje osoby zarówno z samego Krakowa, jak i innych miast i wiosek z województwa. Badania przeprowadzono na grupie 100 osób, które ukończyły kierunek ETI w latach 2000–2009.

Głównym celem jest znalezienie odpowiedzi na pytania: jak wpłynęło na życie badanych ukończenie studiów wyższych na kierunku edukacja techniczno-informatyczna. Jakimi były motywy podjęcia studiów właśnie na tym kierunku? Czy absolwenci wykorzystują w pracy zawodowej wiedzę zdobytą na studiach? Czy pracują w swoim zawodzie? Jak zmienił się ich status zawodowy po ukończeniu studiów? Czy gdyby istniała ponowna możliwość wyboru kierunku studiów, wybraliby jeszcze raz studia na kierunku edukacja techniczno-informatyczna?

W okresie studiów 36% respondentów było zatrudnionych, a 4% prowadziło własną działalność gospodarczą. W sumie 40% respondentów było aktywnych zawodowo. Wśród nich przeważali mężczyźni (24%). Pozostałą część badanej grupy stanowiły osoby bezrobotne (6%) oraz absolwenci szkół średnich (54%). Wskaźniki te określają charakter uczelni i sposoby nauczania. Jest to kierunek zarówno dla absolwentów szkół średnich, którzy kontynuują naukę w systemie dziennym lub zaocznym, oraz dla osób, które pracując, chcą zdobywać wiedzę. Status zawodowy absolwentów przed rozpoczęciem studiów przedstawia tabela 1.

Tabela 1

Status zawodowy absolwentów przed rozpoczęciem studiów

Jaki był status zawodowy Pana/Pani przed rozpoczęciem studiów?	Kobiety		Mężczyźni		Razem	
	[liczba]	[%]	[liczba]	[%]	[liczba]	[%]
Zatrudniony	16	16	20	20	36	36
Bezrobotny	2	2	4	4	6	6
Własna działalność	0	0	4	4	4	4
Absolwent szkoły średniej	21	21	33	33	54	54
Razem:	39	39	61	61	100	100

Po studiach sytuacja zawodowa respondentów uległa pewnej zmianie. Część z nich, dotychczas zatrudnionych, utworzyła własne firmy; udział samozatrudnienia zwiększył się z 4% do 8%. Po wtóre, udział niepracujących (bezrobotnych i absolwentów szkół średnich) zmniejszył się z 60% do 7%.

Generalnie zwiększył się wskaźnik zatrudnienia z 40% do 93%. Obrazuje to tabela 2. Warto zauważyć, że jest to wysoki wskaźnik zatrudnienia wśród osób zdolnych do pracy w Polsce, w tym także osób z wyższym wykształceniem.

Tabela 2

Zmiana statusu zawodowego po ukończeniu studiów

Czy po ukończeniu studiów zmienił się Pana/Pani status zawodowy?	Kobiety		Mężczyźni		Razem	
	[liczba]	[%]	[liczba]	[%]	[liczba]	[%]
Tak, znalazłem pracę	15	15	20	20	35	35
Tak, dostałem awans	3	3	13	13	16	16
Nie, nadal bezrobotny	4	4	3	3	7	7
Nie, nadal ta sama praca	9	9	17	17	26	26
Założyłem własną działalność	3	3	5	5	8	8
Zmieniłem branżę	5	5	3	3	8	8
Razem:	39	39	61	61	100	100

Co piąty absolwent kierunku ETI pracuje w szkolnictwie, podobnie jest w przypadku małych firm i dużych korporacji. Własną działalność prowadzi 12% ankietowanych.

Struktura zatrudnienia absolwentów kierunku edukacja techniczno-informacyjna została przedstawiona w tabeli 3.

Tabela 3

Struktura zatrudnienia absolwentów kierunku ETI

Gdzie Pan/Pani obecnie jest zatrudniony/a?	Kobiety		Mężczyźni		Razem	
	[liczba]	[%]	[liczba]	[%]	[liczba]	[%]
Własna działalność	3	3	9	9	12	12
Administracja publiczna	5	5	4	4	9	9
Mała firma	8	8	13	13	21	21
Duża korporacja	7	7	15	15	22	22
Szkolnictwo	9	9	11	11	20	20
Inne	6	6	9	9	15	15
Razem:	39	39	61	61	100	100

Ankietowani zostali zapytani, czy wykonywana praca jest zgodna z kierunkiem studiów, jakie ukończyli. Wśród badanej grupy 100 osób aż 45% respondentów odpowiedziało, że tylko częściowo – przeważali tu mężczyźni (29%). Tylko 19% badanych przyznało, że wykonywana praca jest zgodna z kierunkiem studiów (5% kobiet i 14% mężczyzn). 35% badanych nie pracuje w swoim wyuczonym zawodzie. Dokładne wyniki przedstawia tabela 4.

Tabela 4

Zgodność wykonywanej pracy z kierunkiem studiów

Czy wykonywana praca jest zgodna z kierunkiem studiów, jakie Pan/Pani ukończyła?	Kobiety		Mężczyźni		Razem	
	[liczba]	[%]	[liczba]	[%]	[liczba]	[%]
Tak	5	5	14	14	19	19
Częściowo	16	16	29	29	45	45
Nie	18	18	18	18	36	36
Razem:	39	39	61	61	100	100

W Polsce dokonała się szybka zmiana struktury zatrudnienia. Zwiększył się znacznie udział pracowników zatrudnionych na czas określony, który zbliża się

obecnie do 30%; jedynie w Hiszpanii udział tego typu umów o pracę był o kilka punktów procentowych wyższy. Wśród respondentów udział umów o pracę na czas określony wynosił 57%; był wyższy niż średni w Polsce.

Z kolei udział zatrudnienia w niepełnym wymiarze czasu pracy (łącznie z umowami o dzieło i innymi) wynosił tylko 16% i był ponad dwukrotnie niższy niż średnia krajowa. Oznacza to, że pozycja zawodowa respondentów była bardziej stabilna niż w przypadku pozostałych pracowników w polskiej gospodarce. Dokładne statystyki obrazujące charakter umowy o pracę badanych absolwentów przedstawia tabela 5.

Tabela 5

Charakter umowy o pracę z aktualnym pracodawcą

Jaki jest charakter umowy o pracę z aktualnym pracodawcą?	Kobiety		Mężczyźni		Razem	
	[liczba]	[%]	[liczba]	[%]	[liczba]	[%]
Na czas określony	13	13	44	44	57	57
Na czas nieokreślony	17	17	9	9	26	26
Umowa o dzieło	0	0	1	1	1	1
Inne	9	9	7	7	16	16
Razem:	39	39	61	61	100	100

Zapytano osoby, które nie podjęły pracy w zawodzie, jakie są tego przyczyny. Przeważały opinie o braku ofert pracy w zawodzie (33%) i niskim wynagrodzeniu w szkolnictwie (37%). Motywy niepodjęcia pracy w zawodzie z podziałem ze względu na płeć przedstawia tabela 6.

Tabela 6

Powody niepodjęcia pracy w zawodzie

Dlaczego nie podjąłeś pracy w zawodzie?	Kobiety		Mężczyźni		Razem	
	[liczba]	[%]	[liczba]	[%]	[liczba]	[%]
Brak pracy w zawodzie	6	33	5	33	11	33
Małe wynagrodzenie	7	39	5	33	12	37
Bo pracuje gdzie indziej	6	28	5	33	11	30
Razem:	18	55	15	45	33	100

Kolejne pytanie dotyczyło tego, czy studia wpłynęły na awans zawodowy? Ponad 55% badanych udzieliło negatywnej odpowiedzi. W tej grupie było 25%

kobiet i 30% mężczyzn. Pozostała grupa stwierdziła, że ukończenie studiów miało jednak wpływ na awans zawodowy. Obrazuje to tabela 7.

Tabela 7

Wpływ studiów na awans zawodowy

Czy ukończenie studiów miało wpływ na awans zawodowy?	Kobiety		Mężczyźni		Razem	
	[liczba]	[%]	[liczba]	[%]	[liczba]	[%]
Tak	14	14	31	31	45	45
Nie	25	25	30	30	55	55
Razem:	39	39	61	61	100	100

Zapytano respondentów, czy ukończenie studiów wpłynęło również na wzrost ich wynagrodzeń? Niecała połowa, bo 42% badanych udzieliło pozytywnej odpowiedzi. Pozostali stwierdzili, że studia nie miały wpływu na wzrost płac (58%). Opinie o docenieniu przez pracodawcę wyższego wykształcenia podwyżką wynagrodzenia przedstawia tabela 8.

Tabela 8

Uhonorowanie wyższego wykształcenia podwyżką zarobków

Czy posiadanie wyższego wykształcenia zostało docenione przez pracodawcę podwyżką zarobków?	Kobiety		Mężczyźni		Razem	
	[liczba]	[%]	[liczba]	[%]	[liczba]	[%]
Tak	15	15	27	27	42	42
Nie	24	24	34	34	58	58
Razem:	39	39	61	61	100	100

Zadowolenie (lub niezadowolenie) z wykonywanej pracy stanowi syntetyczny wskaźnik często badany przez socjologów i ekonomistów (tabela 9). Trzy pierwsze odpowiedzi ankiety (bardzo zadowolony, zadowolony, spełnia moje oczekiwania) pozytywnie wskazało 75% badanych. Jest to wynik znacznie lepszy niż w innych badaniach [zob. Kabaj 2002: 80–120].

Jednak 18% respondentów odpowiedziało, że nie są zadowoleni, mieli większe oczekiwania, praca nie spełnia ich ambicji, a pracę traktują wyłącznie jako źródło pozyskiwania dochodów. Mimo tych ocen tylko 6% badanych chce zmienić miejsce pracy. Ten ostatni marginalny wskaźnik odzwierciedla faktyczne niezadowolenie z wykonywanej pracy, ale także szanse zmiany pracy na lepszą, bardziej interesującą na lokalnym rynku pracy.

Tabela 9

Stopień zadowolenia z wykonywanej pracy

Jaki jest Pana/Pani stopień zadowolenia z wykonywanej pracy?	Kobiety		Mężczyźni		Razem	
	[liczba]	[%]	[liczba]	[%]	[liczba]	[%]
Bardzo zadowolony	9	9	12	12	21	21
Zadowolony	14	14	26	26	40	40
Spełnia oczekiwania	4	4	10	10	14	14
Nie spełnia ambicji	3	2	8	8	10	10
Tylko źródło dochodów	3	3	4	4	7	7
Nie jestem zadowolony	1	1	0	0	1	1
Mam zamiar zmienić	5	5	1	1	6	6
Razem:	39	39	61	61	100	100

Zapytano też pracujących absolwentów, na jakie cechy pracodawcy zwracają szczególną uwagę. Odpowiedź na to pytanie jest ważna dla doskonalenia procesu nauczania. Najważniejszą rolę zdaniem badanych odgrywają: poziom umiejętności zawodowych, kierunek wykształcenia zawodowego, poziom wykształcenia, umiejętność pracy w zespole, elastyczność, staż pracy (doświadczenie zawodowe) i wiek absolwenta. Przedstawia to tabela 10.

Tabela 10

Cechy, na które zwracają uwagę pracodawcy

Na jakie cechy pracodawca zwracał uwagę zatrudniając Pana/Panią?	Kobiety		Mężczyźni		Razem	
	[liczba]	[%]	[liczba]	[%]	[liczba]	[%]
Umiejętności zawodowe	21	23	34	25	55	24
Wykształcenie kierunkowe	17	18	24	18	41	18
Elastyczność	15	16	26	19	41	18
Umiejętność pracy w zespole	20	22	21	16	41	18
Doświadczenie	12	13	14	10	26	12
Wiek	8	8	15	12	23	10
Razem:	93	41	134	59	227	100

Prowadząc badania dotyczące dalszych losów absolwentów kierunku edukacja techniczno-informatyczna oraz ich przystosowania zawodowego, dokona-

łem próby oceny jakości kształcenia. Podmiotem kształcenia są studenci, a więc oni i tylko oni, po ukończeniu studiów, mogą ocenić jakość kształcenia i jego wpływ na ich losy i kariery zawodowe. Dlatego też w ankiecie znalazły się pytania, które ukazują rzeczywistą ocenę przydatności zawodowej absolwentów omawianego kierunku.

Najbardziej syntetyczny miernik sprowadza się do odpowiedzi na pytanie, czy absolwenci, gdyby mogli ponownie wybrać kierunek studiów, wybraliby ETI. Odpowiedź na to pytanie jest sumą doświadczeń z okresu studiów i okresu pracy po studiach. Respondenci w większości odpowiadali na to pytanie twierdząco.

Rzeczą interesującą jest, że większość absolwentów pozytywnie ocenia wpływ studiów na ich życie osobiste i zawodowe; ale najbardziej interesujące jest to, że więcej ocenia pozytywnie wpływ studiów na ich życie osobiste (75%) niż na życie zawodowe (65%). Zresztą oba wyniki są bardzo wysokie.

Bardzo ważnym miernikiem przydatności studiów jest awans zawodowy. Oznacza on, że studia ułatwiły lub przyspieszyły awans zawodowy.

Literatura

- Barański A., Rozwadowska-Skrzeczyńska J. (1998), *Szkoły niepubliczne, przepisy i wyjaśnienia*, Warszawa.
- Czubaj M. (2004), *Niższe szkoły wyższe. Raport*, „Polityka” 2004, nr 40(2472).
- Depešová J., Tomková V. (2001), *Tradičné technológie a 21. storočie* [in:] *Zborník Premeny Slovenského školstva na prahu nového milénia*, Nitra: PF UKF, s. 410–413. ISBN 80-8050-470-9.
- Depešová J. (1999), *Postavenie exkurzií v štúdiu technickej výchovy* [in:] *Zborník Vplyv technickej výchovy na rozvoj osobnosti žiaka*, Nitra: PF UKF, s. 39–40. ISBN 80-8050-370-2.
- Frycki S. (1989), *Przemiany w treściach kształcenia ogólnego*, Warszawa.
- Kabaj M. (2002), *Partycypacyjny system wynagrodzeń. W kierunku kapitalizmu partycypacyjnego, wysokiej wydajności i godziwej płacy*, IPiSS.
- Korabiowska K. (1967), *Badanie przydatności zawodowej absolwentów techników*, PWSZ.
- Kupisiewicz C. (1995), *Koncepcje reform szkolnych w wybranych krajach świata na przełomie lat osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych*, Warszawa.
- Lasek S. (1972), *Absolwenci szczecińskich szkół wyższych*, Instytut Zachodniopomorski, Szczecin.
- Łabocki M. (1984), *Metody badań pedagogicznych*, Warszawa.
- Mały rocznik statystyczny Polski 2007* (2008), GUS, Warszawa.
- Okoń W. (1998), *Nowy słownik pedagogiczny*, Warszawa.
- Pytel K. (2007), *Ocena znajomości technik e-learningu przez wybraną grupę studentów uczelni pedagogicznej* [w:] *Technika-Informatyka-Edukacja. Teoretyczne i praktyczne problemy edukacji informatycznej*, red. W. Walat, Rzeszów.
- Rocznik statystyczny Polski 2003* (2004), GUS, Warszawa.
- Tulski J. (1966), *Młodzież i zawód. Pierwsze kroki w zakładzie*, ZG ZMS.

Vargová M. (2003), *Technology Education in Basic and Upper Secondary Schools.- Slovak Republic* [in:] *UNESCO – The Development of new Approaches in Technology and Vocational Education in the Countries in Transition – the Countries of Central Europe and South Africa. An International Pilot Project. Participation Programme for Years 2002–2003*, No. 183 711 16 ONG, 285–286 p.

Vargová M. (2003), *Conditions of New Approaches in Technology and Vocational Education.- Slovak Republic* [in:] *UNESCO – The Development of new Approaches in Technology and Vocational Education in the Countries in Transition – the Countries of Central Europe and South Africa. An International Pilot Project. Participation Programme for Years 2002–2003*, No. 183 711 16 ONG. 2003, 286–288 p.

Streszczenie

Badania dotyczyły dalszych losów absolwentów kierunku edukacja techniczno-informatyczna oraz ich przystosowania zawodowego. Dokonano także próby oceny jakości kształcenia. Podmiotem kształcenia są studenci, którzy po ukończeniu studiów mogą ocenić jakość kształcenia i jego wpływ na własne losy i kariery zawodowe.

Bardzo ważnym miernikiem przydatności studiów jest awans zawodowy. Znajdujemy tutaj wskazanie, na ile studia ułatwiły lub przyspieszyły awans zawodowy.

Słowa kluczowe: edukacja techniczno-informatyczna, kariera zawodowa, przygotowanie zawodowe.

Jobs and careers of graduates ETI

Abstract

The research concerned the fate of Technical and Information Technology Education graduates and their professional adaptation. The attempt of the quality assessment of education has also been made. After graduation, students are able to assess the quality of education and its impact on their lives and careers.

A very important measure of the usefulness of studies is career advancement. It indicates to what extent studies facilitate or speed career advancement up.

Key words: technical and information technology education, career post graduation, professional preparation.